

προσεχῶς» ἢ «μὲ πρώτη εὐκαιρία» ἢ «σὲ λίγες μέρες», δὲν μπορεῖ νὰ κρατηθεῖ ἓνα φύλλο ποὺ δὲν ἔχει σκοπό του τὸ χρηματισμὸ μὰ τὴν ἐξυπερέταση κάποιου ἀγῶνα ποὺ ἀπαιτεῖ ἀδυσπάρρηση καὶ θυσίες. Ἄλλη θυσία ἀπὸ τοὺς συντρομητάδες μας, ποὺ ὅσο πάνε καὶ πληθαίνουν, δὲ ζητοῦμε παρὰ νὰ μᾶς στέλνουν ταχυτικὰ τὴ συντρομή τους, γιὰ νὰ μποροῦμε καὶ μεῖς ταχυτικὰ νὰ βγάζουμε τὸ φύλλο καὶ ταχυτικὰ νὰν τοὺς τὸ στέλνουμε. Μέσα σὲ ὀλίγὰ χρόνια ποὺ βγαίνει ὁ «Νουμᾶς», πρώτη φορὰ ποὺ γίνεται αὐτὸ τὸ παραύπο, νὰ μὴ βγεῖ δηλ. τὸ φύλλο στὴν ὀρισμένη μέρα του. καὶ στὸ χέρι ὁλονῶνε μὲς εἶναι νὰ μὴν ξαναγίνει αὐτό.

Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

(Ἀνάγνωσμα στὸ Λαϊκὸ Σύλλογο τὰ «Πάτρια» τῆς Λεμεσοῦ-Κύπρου. - Στίς 24 τοῦ Γενάρη 1910.)

Χαρισμένο μ' ἀγάπη καὶ μὲ θαυμασμὸ τοῦ μεγάλου μας ΠΑΛΑΜΑ.

Κυρίες μου καὶ Κύριοι,

Ὅταν ξαφνισμένες ἀπ' τὸν ἀγροῖκο τῆς Ρώμης Κυριάρχην οἱ Ἑλληνικὲς Μοῦσες φεύγανε ἀλλοίμονο! τὴν κλασσικὴ γῆ τῆς Ἑλλάδας κ' ἐρημικὸ καὶ σιωπηλὸ ἀφήνανε τὸν Ἑλικῶνα, ἐρημωμένα ἀπομείνανε φυσικὰ καὶ τὰ μεγάλα μαρμαρένια θεάτρα, ἐρημοὶ τῆς Τέχνης οἱ ὑπέρκαλοι Ναοὶ καὶ τὸ Τραγοῦδι καὶ ὁ Στίχος καὶ ὁ Ρυθμὸς ποὺ ἐπλαθάν ἔως τότε ἀσύγκριτη τὴν Ἑλληνικὴν Ἀρμονία κ' ὑψωνούνταν σὰν ἕνας τρανὸς καὶ ἀθάνατος Ὑμνος τοῦ ἀθρώπινου Πνεύματος στὸ αἶωρος κύταγμά του γιὰ μᾶθῃ τὰ πάντα καὶ ἔλες νὰνοῖξῃ τῶν Μυστηρίων τίς πόρτες, τὸ Τραγοῦδι καὶ ὁ Στίχος καὶ ὁ Ρυθμὸς σπαρσάνε μέσα στὴ βχθεὶα καὶ ἀτελείωτη νύχτα τῆς Σκλαδιᾶς!

Ἡ Φυλὴ ἀποκαμωμένη, θάλεγε κανεῖς, καὶ κουρασμένη δὲ γεννοῦσε πιά παρὰ διεφθαρμένους πολιτικούς καὶ ρήτορες μ' ἀτέλειωτη λογοδιάρροια, ποὺ κυτοῦσαν ποῖος περσότερο καὶ ποῖος ποῖο ταπεινὰ νὰ κολακέψῃ τοὺς Ὑπατοὺς καὶ τῆς Ρώμης τοὺς Στρατηγούς καὶ τοὺς Αὐτοκράτορες.

Γράμματα, Καλλιτεχνία, Τέχνη, Ποίηση δὲν εἶχανε πιά στὴν Ἑλλάδα τοὺς μεγάλους Ἱεροφάντες τους κ' οἱ λίγοι Τεχνῖτες τοῦ Λόγου ποὺ ἀπομείνανε, τίποτα δὲν κατορθῶσανε νὰ κατφέρουνε δικό τους, ἀντιγράφοντας πάντα ἀδέξια καὶ ὠχρὰ τοὺς «Ἀθάνατους καὶ Ὁραίους» σὰν ποὺ λέγει ὁ Παλαμᾶς, τοὺς μεγάλους Δραματικούς καὶ Παιητὲς τῆς χρυσῆς τῆς Ἑλλάδας ἐποχῆς. Ἄλλοῦ εἶχε πιά στηθεὶ τῆς Τέχνης ὁ Ναός, καὶ τῶν Μουσῶν οἱ Διαλεχτοί,

ξενόφωνοι τώρα, ἑξακολούθησαν τὴ μυριόφωνη ἁρμονία δανεισμένη πάντ' ἀλήθεια ἀπ' τὴν πρώτη Ἑλληνική πηγὴ τῆς, μὰ ἀλλαγμένη καὶ χρωματισμένη μὲ κάποια ντόπια δική τῆς χρωματιά, ποὺ τῆς ἔδινε ἢ θάλασσα, ὁ οὐρανὸς καὶ ἢ πανώρια Ἰταλικὴ φύση καὶ ψυχὴ.

Ἔτσι αἰῶνες περάσανε, καταφρόνιας καὶ ἐθνικῆς δουλосύνης, δουλосύνης τῆς ψυχῆς ἀκόμα καὶ τοῦ πνεύματος, ἀφοῦ ἐτοῦτη, σκυφτὴ καὶ ταπεινὴ στοὺς Ἀρχόντες μπροστά, ξέχασε ἐλδότελα καὶ ξέμαθε τὴν περηφάνεια τῆς Φυλῆς, καὶ δὲ ντρεπότανε νὰ προσκυνᾷ σὰ θεοὺς τῆς Ρώμης τοὺς πολυδῆξαστους Καίσαρες, ἐνῷ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἑλληνικὸ ταπεινωμένο, θαρρεῖς, καὶ κουρελιασμένο χαμπετοῦσε στὰ ταπεινὰ καὶ στὰ μικρὰ ἐλόγυρα, ξεχνώντας τὰ ψηλὰ καὶ τὰ αἰθέρια πέτάγματα πρὸς τοὺς καινούριους οὐρανούς καὶ τοὺς πλατιούς δρίζοντες τῆς μεγάλης Τέχνης!

Καὶ περνοῦσαν καὶ περνούσαν σκοτεινοὶ οἱ αἰῶνες, ἔως ὅτου ἐκεῖ στὰ ποιητικὰ καὶ καταπράσινα περίγυαλα τοῦ Βοσπόρου γένηκε τὸ θάμα τὸ πρωτόφαντο τῆς ἀνάστασης τῆς πεσμένης φυλῆς, ἀφοῦ τρεῖς πρὶν ἑκατονταετηρίδες εἶχε γίνει καὶ τοῦ κόσμου ὁλόκαιρος ἡ ἀνάσταση μὲ τὴ μαρτυρικὴ θυσία τοῦ Γολγοθᾶ. Καὶ τοῦ ξανθοῦ καὶ ποιητικοῦ Προφήτη τῆς Ἰουδαίας ἡ ζωὴ ἀκριβῶς καὶ ὁ θάνατος, ἀναμορφώνοντας τὸν κόσμον μὲ τὴν καινούρια θρησκεία, ἀναμόρφωσε πρὶν ἀπ' ἔλα καὶ ξαναγέννησε καθυπὲρ καὶ ἀνάστησε καὶ πάλι ὥρατο καὶ δυνατό σὰν καὶ πρὶν τὸ Ἑλληνικὸ τὸ Ἔθνος, ποὺ βγήκε ἀκέραιο καὶ παρθενικὸ μέσα ἀπ' τὸ Ρωμαϊκὸ σφιχταγκάλισμα, παίρνοντας μόνο δικό του πιά καὶ ἀναφαίρετο τὸ ἐθνικὸ τοῦ Κυριάρχῃ ὄνομα. Γιατὶ Ρωμαῖοι καὶ Λατίνοι δὲν ἦσαν πιά πουθενὰ στὴν Ἀνατολή. Ἡ Νέα Ρώμη μολονότι ὀνομαστικῶς πρωτεύουσα τοῦ Ἀνατολικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους δὲν εἶχαν παρὰ ἡ Πόλη ἡ λατρεμένη τῶν καινούριων Ρωμαίων, ἡ Πέλη ἡ ἀγαπημένη τῆς Παναγιᾶς καὶ τῆς Ἀγιά-Σοφίας, ἡ Πέλη τέλος ἡ Ἐφτάλοφη τῶν Ἑλλήνων Ρωμαίων, δηλ. τῶν Ρωμαίων καὶ τῆς ξαναγεννημένης καὶ ἀθάνατης Ρωμισσύνης!

Ἔτσι ξαναζωντανεμένο τὸ Ἔθνος καὶ βραχτισμένο στὴν καινούρια θρησκεία, δυνατώτερο μάλιστα παρὰ ποτε μὲ τὰνακτάωμα νέων αἱμάτων καὶ τῇ διασπαύρῳ τῶν φυλῶν, ξαναβρῆκε τὸν ἱστορικὸ του δρόμον κ' ἔφερε ὡς τῆς Ἀσίας τὰ τρισδάθα τὸ θρίαμβος τῶν χριστιανικῶν του ἐπλων μὲ τοὺς Νικηφόρους καὶ τοὺς Τιμισκῆδες καὶ τοὺς Ἡράκλειους! Καὶ μὲ τὸν ἐθνικὸ μαζὶ βίον, μὲ τὴ δόξα καὶ τὴν κοσμοκρατορία, μὲ τὸ καμάρι καὶ τὸ παίνεμα τὸ ἐθνικὸ, μὲ τὴν πεποίθηση καὶ τὴ δύναμη τὴν Αὐ-

τοκρατορική, ὁ Λαὸς ξύπνησε καὶ πάλι ἀπ' τὸ χιλιόχρονο τὸν ὕπνο τῆς σκλαδιᾶς καὶ γύρισε τὰ μάτια πρὸς τὸ γαλανὸν οὐρανὸν, πρὸς τὴν γελαστὴν ὁλόγουρα φύσιν, πρὸς τὴν θάλασσαν τὴν ἀτέλειωτη πού τοῦ ἔφερε μὲ τοὺς ἄνεμους καὶ τὰ θαλασσοπούλια τὸν ἀχὸ τῆς νίκης πού τοῦ χάριζεν ὁ Θεὸς του ἐνάντια στοὺς ἐχθροὺς τῆς Πατρίδας καὶ τῆς Πίστης! Καὶ ξαναβρῆκε καὶ πάλι τὴ φωνή του καὶ ἔψαλε τὰ καινούρια ἱδανικά του καὶ δόξασε μὲ τὴν Ποίησιν καὶ μὲ τὸ Λόγο τὰ νέα του σύμβολα. Ὁ Ὀλυμπος καὶ οἱ Θεοὶ οἱ ἀρχαῖοι, οἱ Τιτᾶνες καὶ οἱ μῦθοι οἱ χαριτωμένοι καὶ ποιητικοὶ τῶν «*Ἑθνικῶν*» δὲν ἦσαν βέβαια τάντικείμενα πού ἔψαλεν ἡ Βυζαντινὴ αὐτὴ ποίηση. Κάθε ἄλλο. Αὐτὰ ὅλα, ἀσύγκριτα πλάσματα τῆς Ἑλληνικῆς φαντασίας, καὶ σφιχτοδεμένα πάντα μὲ τὴν ἀρχαία τὴν εἰδωλολατρικὴν τὴ θρησκεία, μιὰ στενὴ δυστυχῶς καὶ στραβὴ ἀντίληψη τῆς διδασκαλίας τοῦ Ναζωραίου τὰ εἶχε καταδικάσει στὴ χριστιανικὴ τὴ συνείδηση. Ἐνα χώρισμα ἀδιάδατο εἶχε στηθεὶ στοὺς δυὸ τοὺς κόσμους ἀνάμεσα, καὶ δῶθε μὲν ἀπόμεινε ἡ φροντίδα τῶν πέραν τῆς ζωῆς, ἡ ἐκστατικὴ λατρεία τῶν εἰκόνων καὶ τοῦ θεοῦ, μὲ δυὸ λόγια «τάσκητικό τὸ μεθύσι», μακριὰ ἀπὸ τοῦ κόσμου τίς ὁμορφιές καὶ τίς χάρες καὶ τὰ βόσκανα, μέσα σὲ φανταχτερῆ ἐκκλησιαστικὰ καὶ πένθιμα Μοναστήρια, ἐνῶ ἀπ' ἐκεῖ χώρισε σπαρταριστὴ ἡ ζωὴ, μὲ μιὰ ποιητικὴ φυσιολατρεία, κάτω ἀπὸ τὸ γελαστὸν οὐρανὸν, καὶ μπροστὰ στὰ μάτια τῶν καλόδοκων θεῶν, πού τοὺς ἄρεζαν τ' Ἀπολλώνεια τὰ κορμιά καὶ τῆς τριανταφυλλένιας σάρκας ἡ γύμνια!

Ἐννοεῖται, ὅτι μὲ τέτοια τῆς ζωῆς ἀντίληψη ἡ ποίηση ἡ Βυζαντινὴ δὲν μπορούσε φυσικὰ νὰ ψάλλῃ τὴ ζωὴν, ἀλλ' οὔτε κἄνε τὴ γυναῖκα, τὴν αἰώνια αὐτὴ καὶ ἀσπείρευτὴ πηγὴ τῶν ἐμπνεύσεων, καὶ στράφηκε στοὺς πανύψηλους οὐρανούς γιὰ νὰ ὑμνήσῃ τὸν Παντοκράτορα καὶ τὴν Παρθένα. Εἶναι λοιπὸν ἀποκλειστικὰ ἐκκλησιαστικὴ ἡ ποίηση τῶν Βυζαντινῶν. Ἀλλὰ καὶ τέτοια, χωρισμένη δηλ. ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ τὴ ζωὴν, καὶ περιωρισμένη στὸ στενὸ τὸν κύκλον τῆς Χριστιανικῆς φιλοσοφίας, εἶχε πολλές φορές ἐμπνευστὴ ἀληθινὰ ποιητικὴ καὶ σίμωσε κάποτε τὸν Παρνασσὸ τῆς μεγάλης Τέχνης. Ὁ Ρωμανὸς ἔξαφνα ὁ μεγαλοφάνταστος καὶ ἄλλοι τῆς ἐκκλησίας ὑμνητοὶ νομίζονται σήμερον καὶ εἶναι τότε τῆς ἐκκλησίας οἱ Πίνδαροι, καὶ ἀπ' τίς Ὁδῆς καὶ τὰ Κοντάκια καὶ τὰ Τροπάρια βγαίνει συχνὰ ἕνας Ὑμνος ὑπέροχος καὶ μελωδικός, πού σοῦ θυμίζει τὴν ἀτίμητὴν ποιητικὴν κληρονομία τῶν Προγόνων.

Ἀλλὰ τὸ Ἔθνος δὲν εἶχε τότε καιρὸ γιὰ Λογοτεχνία καὶ Ποίηση. Οἱ Βάρβαροι φοβεροὶ μαζεῖονταν ὅλοῦθε καὶ στάμετρητα κύματά τους ἀπειλοῦ-

σαν νὰ πνίξουν τὴ Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορία. Πόλεμος λοιπὸν ἀδιάκοπος καὶ ἀγώνιας χιλιέχρονος, πού ἔξαντλοῦσε καὶ ἔτρωγε τὸ Κράτος σιγὰ σιγὰ καὶ στέρευε κάθε πηγὴ καὶ παράλυε πᾶσα ἄλλη ἐνέργεια, ἐξὸν τὴν πολεμικὴν. Ἀλλὰ καὶ τούτῃ ἀλλοίμονο! μέρα τὴ μέρα ἐξασθενοῦσε, οἱ ἐχθροὶ ὅλο καὶ πληθαίνανε, τὸ Κράτος περιωρίστηκε στὸ τέλος στὴ Βασιλεύουσα τὴν περήφανη μὰ παραλυμένην, ὡς πού ἔφτασε ἡ μέρα ἡ γραμμμένη καὶ κακοσήμερη πού ὁ Σαρακηνὸς στύλωσε τὸ Μισοφύγγαρο στὸν τροῦλλο τῆς Ἀγιά-Σοφίας ἀποπάνου...

Πόνεσε τότε κατάβαθα ἡ Ἑθνικὴ Ψυχὴ καὶ ὁ πόνος ὁ μέγας καὶ ὁ ἀλάλητος ἀντιτάλησε στὴ Ρωμιοσύνη πέρα γιὰ πέρα μὲ τοὺς ποιητικούς γιὰ τὴν Ἄλωση Θρήνων, τὰ Ἐλεγεία τὰ παθητικὰ πού ἔψαλαν τὴν πεσμένη Πόλιν καὶ τὸ μαρτυρικὸ τὸ Βασιλιά, πού τονὲ μαρμάρωσε τὴ στερνὴ τὴν ὥρα ὁ Θεός, γιὰ νὰ τὸν ἀναστήσῃ ἔταν «μὲ χρόνους μὲ καιροὺς» θὰ διώχνουνταν ὁ Ταῦρκος «πέρα στὴν Κόκκινη Μηλιά καὶ πίσω ἀπὸ τὸν Ἥλιον!»

Οἱ Ὁρῆνοι αὐτοὶ καὶ τὰ Ἐλεγεία καθὼς καὶ ὁ ἀπέραντος ὁ κύκλος τῶν Ἀκριτικῶν Τραγουδιῶν, πού ἔψαλαν τὰ κατορθώματα, τοὺς ἔρωτες καὶ τίς νίκες τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα, ἦσαν τὸ ξύπνημα τῆς λαϊκῆς ψυχῆς καὶ ἡ χειραφέτησις τῶν ἀγνωστων Ρωμιοῦν ἀπὸ τὴν παράδοση τοῦ Λογιωτατισμοῦ, γιατί ἔως τότε ἡ ποίηση ἡ λογία καὶ ἡ ἐπίσημη ἐπηρυσμένη ἀκόμα καὶ ἐξαρτημένη ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους, εἶταν γραμμμένη σὲ μιὰ γλώσσα ἀρχαιοπρεπὴ ἡ νεκρὴ πού τίποτα δὲν ξυπνοῦσε πιά στοῦ τότε λαοῦ τὴν καρδιά. Καὶ ὅμως αἰῶνες πρὶν ταπεινοὶ στιχουργοί, ὁ Σπανέας στὸ δωδέκατο τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ Πτωχοπρόδρομος τῶν Κομνηνῶν τὰ χρόνια, δοκιμάσανε καὶ πιτύχανε νὰ γράφουνε τὴν ἀγραφὴν ἔως τότε γλώσσα τοῦ λαοῦ. Εἰν' ἀλήθεια πῶς τίποτα δὲν καταφέρανε γενναῖο, ἀφοῦ τὰ ποιήματά τους εἶναι στὰ πρὸ πολλὰ μέρη μιὰ πεζογραφία ἀφῆρητη, ἀλλ' ὅμως τὰ ποιήματα αὐτά, τὰ πρὸ ἀρχαία, πού γραφτήκανε στὴ δημοτικὴ μᾶς γλώσσα τῆς τότε ἐποχῆς, εἶναι πολύτιμα γλωσσικὰ μνημεῖα στὰ ἱστορικὰ τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, γιατί μᾶς δείχνουνε τὴν τότε γλωσσικὴ κατάστασιν καὶ τὸ ζετύλιγμα τῆς γλώσσας σύμφωνα μὲ τοὺς ἀναλλοίωτους φετογολογικοὺς γλωσσικοὺς νόμους ἀπὸ τὸ δωδέκατο ὡς τὸν εἰκοστὸ τὸν αἰῶνα.

Ἀλλὰ τὸ καθαυτὸ ποιητικὸ ξύπνημα ἦρθε πολὺ πρὸ ἀργότερα ἀπ' τὸ Σπανέα καὶ τὸν Πρόδρομον, καὶ πρέπει νὰ καταβοῦμε ὡς τὰ 1400 γιὰ νὰ μᾶς δροσίση καὶ νὰ μᾶς χαϊδέψῃ τὴν ψυχὴν κάποιον ποιητικὸ ἀγέρι, πού φύσηξε ξαφνικὰ ἀπὸ τὴν Κρήτη τὴν αἰματοδαμμένην. Ἐλαμψε τότε σὰ μετέωρον φωτεινὸ

μὰ λιγόχρονο τὸ Δράμα τὸ Κρητικόν, κι ἡ Ἑρωφίλη τοῦ Χορτάτζη ἦρθε νὰ δείξῃ πὼς τὸ δαιμόνιο τὸ δραματικὸ κοιμότανε στὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ, προσμένοντας μόνο τὴν κατάλληλη στιγμή γιὰ νὰ ξυπνήσῃ. Τὴν ἴδια ἐπίσης πάνω-κάτω ἐποχὴ κι ἀπὸ τὴν Κρήτη καὶ πάλε φάνηκε τὸ πρῶτο δημοτικὸ Ἔπος, ὁ «Ἑρωτόκριτος» τοῦ Κορνάρου, ἡ μεσαιωνικὴ αὐτὴ Ἰλιάδα, ποὺ ψάλλει θαυμάσια τὸ ἐρωτικὸ τὸ πάθος τοῦ Ἑρωτόκριτου καὶ τῆς Ἀρετούσας, περιγράφοντας συνάμα καὶ τὰ τότε ἱπποτικὰ συστήματα τῶν Ρηγάδων καὶ Ρηγοπούλλων μὲ τις μεσαιωνικὲς ἀρματωσιὲς καὶ τὰ ἱπποτικὰ κονταροχτυπήματα. Ποιὸς εἶταν ὁ ποιητὴς τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἔπους, ποιὰ ἡ πατρίδα καὶ πότε ἀκριβῶς γράφτηκε, δὲ θὰ ἐξετάσω, κύριοι, ἐδῶ. Περιορίζομαι μόνο νὰ Σᾶς πῶ πὼς ὑπάρχουνε ἀκόμα διαφωνίες ὡς πρὸς ὅλα αὐτά, καὶ πὼς ὁ κ. Πολίτης παραδέχεται ὡς πολὺ ἀρχαιότερο τὸ ποίημα, ἀπ' ὅ,τι θέλουνε νὰ τὸ παραιοτήσουνε, καὶ πὼς ὁ Βιζζέντζος Κορνάρος ὁ ὑπογραμμένος στὸ τέλος ὡς ὁ ποιητὴς δὲν εἶναι παρὰ ἓνας κοινὸς ἀντιγραφέας ποὺ γράψε τὸνομά του σὰν ποὺ τὸ συνηθίζανε τότες. Ἀλλ' εἴτε ὁ Κορνάρος, εἴτε κάποιος ἄλλος ἀνώνυμος κι ἂν ἔγραψε τὸν Ἑρωτόκριτο, τὸ σπουδαῖο εἶναι πὼς τὸ ἔθνος εἶχε τότε ἓναν ἀληθινὸν ποιητὴ, ποὺ χειραφετημένος ἀπὸ κάθε παράδοση διακρίνε ἀπὸ τότε τὸ δρόμο τὸ σωστὸ ποὺ ἔπρεπε νὰ πιάσῃ ἡ ἀθηνικὴ ψυχολογία καὶ ποίηση γιὰ νὰ παρουσιάσῃ τὰριστουργήματα ποὺ ἦρθανε κατόπι.

Ἡ γλῶσσα του πλούσια, ποιητικὴ, γεμάτη εἰκόνες κι ὁμηρικὲς ἀλήθεια μεταφορὲς εἶναι: σχεδὸν τὸ σημερινὸ τῆς Κρήτης ἰδίωμα, ὅπως ἔξαφνα ἡ Κυπριώτικη παραλλαγή τοῦ Τραγουδιοῦ τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα εἶναι ἡ γλῶσσα ποὺ μιλοῦνε σήμερα οἱ δικοὶ μας οἱ χωρικοί. Ἀλλ' ἓνα-δύο κομμάτια τοῦ Κρητικοῦ ἔπους παρμένα ἔτσι κατὰ τύχη θὰ σᾶς δείξουνε καλῆτερα καὶ τὴ γλῶσσα καὶ τὴν ποίηση καὶ τὴ χαριτωμένη φαντασία τοῦ μεσαιωνικοῦ αὐτοῦ Ὀμήρου.

Ἴδου ἔξαφνα πὼς ψάλλει τὴν πρώτη συνάντηση τῶν ἑραστῶν:

Ἦσ' ἔμωσεν ὁ Ρωτόκριτος, στὸ παραθύρι ἀπλώνει.
Κι ἀγάλια ἀγάλια, σιγανὰ ποιὸς εἶναι φανερώνει.
Μὲ ταπεινότη' ἡ Ἀρετὴ τρέμοντας ἑλπογᾶται
Μὲ μιὰ φωνὴ πολλὴ μικρὴ ποὺ δὲν καλογοικᾶται.
Ἐφανερώσαν το κι οἱ δύο πὼς εἶν' ἐκεῖ σωσμένοι
Κι ἀπέκει στέκουν σὰ βουβοὶ κ' ἡ γλῶσσα τους σιωπᾷνει.
Ἐτρεμ' ἐκείνη σ' μιὰ μεριά, κ' ἐκεῖνος εἰς τὴν ἄλλη
Κι' ὁ εἰς τὸν ἄλλο ἀνέμενε τὴν ἐμιλιὰν νὰ βγάλῃ.
Μιὰ ὥρα στέκαν ἀμίλητοι, καὶ τὰ πολλὰ ποὺ χώναν
Ἐχάνουνταν, σὰν φαίνεται, στὴν ὥρα ποὺ σιμώναν.
Δὲν εἶχαν τὴν ἀποκοιάν, θέλοντες νὰ μιλήσουν
Δὲν ἔβραν ἀπὸ ποιὰ μεριά τὰ πάθη τους ν' ἀρχίσουν.

Μᾶλλον λατρεῖν ποὺ γενῇ πολλὰ πλατὺ στὸν πάτο.
Κ' εἰς τὸν λατρεῖν πολλὰ στενὸ, κ' εἶναι νερὸ γεμάτο.
Κι ὅποιος θελήσῃ καὶ βαλθῇ πολὺ νερὸ νὰ χύσῃ.
Καὶ τὸ λατρεῖν μὲ τὴν βίαν πρὸς χάμαι νὰ γυρίσῃ.
Μέσα κρατίζει τὸ νερὸ κι ἀπόξω δὲν τὸ βγάνει.
Κι ὅσον τὸ γέρνει, τόσον πλεῖα, μόνον τὸν κόπον χάνει.
Ἐδὲν τ' ὁμοιάζουσι κι αὐτοί, κ' ἦσαν γεμάτοι πᾶνι.
Ἡ ἀποκοιὰ τους νὰ τὰ πῇ, ὡς εἰσιμώσαν, χάθη,
Καὶ θέλοντας νὰ ποῦν πολλὰ, τὰ λίγα δὲν μπορούσι
Τὸ στόμα τους ἐσώπαινε, μὲ τὴν καρδιά μιλοῦσι.

(Ἀκολουθεῖ)

Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

Μ' ΕΓΓΛΕΖΙΚΑ ΜΑΤΙΑ. — Μποροῦσε καὶ νὰ ξαφνιστῇ κανεὶς μ' ἓνα τῆς «Ἑστίας» ἀρθρο. Τυπώθηκε στὶς 22 τοῦ Ὀκτώβρη, πρῶτο καὶ στὴν πρώτη σελίδα, ξετοπίζοντας τὴν πολιτικὴ. Γιὰ τὴ φιλολογία, τὸν τύπο καὶ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα! Εἴτανε παρμένο ἀπὸ ἓνα νιόβγαλτο ἐγγλέζικο βιβλίο, καὶ γι' αὐτὸ ἴσως ἡ τόση τιμὴ. Ζ. Duckett Ferriman ὁ συγγραφέας, καὶ «Ἡ Σπιτικὴ Ζωή» στὴν Ἑλλάδα τὸ βιβλίο του, ἀρκετὰ διασκεδαστικὰ γραμμένο, ἀφοῦ καὶ ἡ «Ἑστία» ἔακολούθησε καὶ πῆρε καὶ ἄλλα του κεφάλαια. Τὸ **χρονογραφῆσανε** κι' ὅλα—ὅπως βγάλανε τώρα καὶ λένε οἱ δημοσιογράφοι — οἱ κ.κ. «Διαδότης» καὶ Γρ. Ξενοπούλος. Λένε οἱ κακὲς γλώσσες πὼς δὲν τὰ βρῆκανε τὰ γραφόμενά του ὅλα σωστά, γιατί δὲν τοὺς μνημονεύει κι αὐτοὺς. Ἄδικα ὅμως. Γιατί τὸ βιβλίο, ποὺ τὸ εἶδαμε κ' ἐμεῖς, μιλάει γιὰ τὸν Παλαμᾶ, «ποὺ ὁ Ὕμνος του στὴν Ἀθηνᾶ, οἱ Ἰαμβοὶ καὶ Ἀνάπαιστοι, καὶ τὰ «Τραγούδια τῆς Πατρίδας μου» θὰ τὸν ἔδωζαν ἀψηλὰ μέσα στοὺς σημερινούς Εὐρωπαίους ποιητάδες, ἂν τὸ ἰδίωμα ὅπου εἶναι γραμμένα εἴτανε πλατύτερα γνωστὸ», — μιλάει γιὰ τὸ Βικέλα, τὸ Ροῖδη, τὸν Καρκαβίτσα, τὸν Παπαδιαμάντη, τὸν Ἐπισκοπόπουλο, τὸ Δροσίνη, τὸν Κασδόννη, τὸν Ψυχᾶρη, τὴν κ. Παρρέν, καὶ ὀνοματίζει τὸν Προβελέγγιο, τὸν Πολέμη, τὸν Παρφύρα μὲ μιὰ λέξη, «καὶ ἄλλοι», περνᾷ ὅλες τίς ἄλλες μας φιλολογικὲς δόξες. Γυρίζοντας ὕστερα στὸ δράμα, λέει πὼς «αὐτὸ ὑποφέρει πολὺ ἀπὸ τὴ μανία γιὰ τὰ γαλλικὰ ἔργα καὶ τίς κωμωδίες μὲ τὰ τραγούδια, καὶ πὼς ὁ δημοτικώτερος δραματογράφος εἶναι σήμερα ὁ Μελάς, καὶ δεύτερος ἴσως ἔρχεται ὁ Τραγκόπουλος, ἐνῶ πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια προεῖχανε τὰ ὀνόματα τοῦ Ραγκαβῆ καὶ τοῦ Βερναρδάκη». Καὶ θυμᾶται τὰ ἐπεισόδια τῆς «Ὀρέστειας», γιὰ νὰ μᾶς πῇ πὼς «ἔτσι ὁ λαός, ποὺ λίγο θὰ καταλάβαινε τὸν Εὐριπίδη μὲ τὰρχαῖκά του Ἀτ-